

ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФОНЕТИКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

DOI: 10.25313/pp2020-7

У процесі навчання іноземної (далі ІМ) мови провідне місце посідає фонетика, оскільки перше знайомство з мовою відбувається на фонетичному рівні, і формування орфоепічних навичок є однією з основних задач навчання на початковому етапі. Якщо не приділяти належної уваги вимові, то артикуляційний апарат звикає до неправильної артикуляції звука, і мовлення стає неправильно інтонованим, що в подальшому призводить до змістового спотворення. Вимова — це своєрідна візитна картка кожного іноземця, позаяк перше, на що звертається увага під час спілкування, — це чистота й правильність мовлення.

Нині процес навчання ІМ дедалі частіше відбувається на основі нових інформаційних технологій (далі ІТ), що спричиняє зміни організаційних форм навчання, структурування навчального матеріалу. Отож, з'являється необхідність вивчення й подальшого запровадження в навчальний процес більш ефективних засобів навчання фонетики української мови як іноземної (далі УМІ) з використанням технологій дистанційного навчання.

Організація дистанційного навчання потребує теоретичного й лінгводидактичного осмислення, оскільки дистанційна освіта ефективна лише тоді, коли її можливості відповідають сучасним вимогам до навчання, покращують його традиційні форми й виявляють нові. Комп'ютерні технології підвищують

рівень навчання й зацікавленість до вивчення всіх аспектів мови, забезпечують доступ до інформаційних ресурсів і створюють новий освітній простір.

Наразі виникає потреба дослідити й описати лінгвометодичні основи дистанційного навчання фонетики УМІ, яке б вдало поєднувало самостійну діяльність студента-іноземця та спільну роботу з викладачем. Припускаємо, що процес навчання фонетики стане значно ефективнішим, якщо поєднати традиційні засоби навчання та засоби сучасних ІТ.

У методиці визначають два протилежні напрями розвитку дистанційного навчання іноземної мови: мережеві платформи, на яких студент самостійно опановує ІМ, без контакту з викладачем, і веб-заняття (переважно через Skype), за участі тьютора та з допомогою сучасних програм [1, с. 195]. Сьогодні студенти обирають здебільшого дистанційну форму навчання з огляду на переваги в економії часу, ресурсів тощо. Таке навчання дозволяє отримувати знання, набувати відповідних компетентностей в межах традиційної моделі очної освіти під керівництвом викладача. Накопичений досвід роботи в системі масових відкритих онлайн-курсів дозволяє виявити недоліки, які переважно стосуються взаємодії викладач-студент, а також оцінювання рівнів володіння навчальним матеріалом [2].

Використання ІТ на сучасному етапі суспільного розвитку сприяє якісним змінам у процесі навчання УМІ загалом і фонетики зокрема. Дозоване використання мультимедійних курсів із залученням аудіовізуальних технологій, як-от: графіки, звуку, тощо — в нерозривній єдності з друкованими виданнями, на наш погляд, значно підвищує мотивацію студентів та ефективність навчального процесу, позаяк традиційні аудиторні заняття дозволяють студентам сприймати орфоепічні особливості мови через одного мовця — викладача, а дистанційна форма передбачає поєднання в навчальному процесі традиційних засобів (підручників, посібників) із електронними інтерактивними додатками до них або окремими електронними мовними курсами. Безсумнівно, таке поєднання засобів навчання робить освітній процес більш цікавим і сучасним. Зазначимо, що обсяг

засвоєння матеріалу через онлайн програми менший, ніж за традиційними формами.

Уважаємо, що є така навчально-методична необхідність:

1. Створити національно орієнтований комплекс дистанційного навчання (далі НОКДН) та навчальні матеріали у вигляді незалежного додаткового до основного курсу фонетики УМІ для дистанційного навчання, що дозволить студентам різних етапів навчання додатково самостійно працювати над фонетикою під дистанційним керівництвом викладача за допомогою нових ІКТ.

2. Розробити комплекс вправ із фонетики УМІ як самостійну навчально-тренувальну базу.

3. Розробити методичні рекомендації для використання цього комплексу.

Досвід навчання іноземців за традиційною та віддаленою формами навчання дозволяє нам визначити основні принципи навчального комплексу, який актуалізує переваги дистанційного навчання та зменшить її недоліки:

- Дозована (порційна) презентація навчального матеріалу.
- Урахування індивідуальних потреб студентів (урахування мети навчання).
- Детальні коментарі, які скеровують навчальну діяльність студентів за мінімального відеоконтакту з викладачем.
- Національна орієнтованість в презентації мовного матеріалу.
- Велика кількість аудіоматеріалу.
- Обов'язкова система контролю.

Аналізуючи аудіоматеріали до УМІ, доступні у мережі Інтернет та базах бібліотек, дійшли висновку, що аудіозаписи до підручників орієнтовані на конкретний підручник. Окремий навчальний мовний курс може бути використаний як додатковий матеріал у поєднанні з будь-яким підручником УМІ. З огляду на це, відчутно бракує навчальних матеріалів у вигляді електронних інтерактивних підручників, готових до використання під час самостійної роботи студентів дистанційно. Це дозволило би вивести методикау навчання УМІ на

якісно новий рівень. Наявні в мережі курси УМІ здебільшого спрямовані на формування комунікативної компетентності іноземців. На жаль, вони не забезпечують формування якісних орфоепічних знань, умінь і навичок. До того ж іноземці відповідно до національної належності мають різні потреби і фонетичні особливості, що зумовлює необхідність національно орієнтованих електронних курсів.

У царині методики навчання УМІ є ґрунтовні наукові дослідження фонетичних особливостей арабськомовних студентів, які дозволяють нам зробити висновок про доцільність національно орієнтованої методики навчання з огляду на відмінність орфоепічних потреб студентів різних національностей [3].

Кожен національний контингент має специфічні фонетичні труднощі. Вони можуть виявлятися в неправильній артикуляції, у спотворенні звуків, які невластиві рідній мові студентів, у неправильній диференціації за фонетичними ознаками, у заміні одних фонем іншими, у порушенні кількісного складу слів або наголосу. Тому на дистанційних заняттях надзвичайно важлива реалізація принципу національно орієнтованої методики навчання. Така методика передбачає формування чіткої системи схожих та відмінних фонетичних засобів української й рідних мов іноземців. Необхідно застосовувати особливий диференційний підхід до кожної особи, щоб усі студенти стали повноправними членами багатонаціонального мовленнєвого колективу.

Навчаючи української вимови, важливо враховувати, крім орфоепічних відмінностей рідних мов чи мов-посередників іноземних студентів, і національні особливості представників різних регіонів. Багаторічний досвід навчання студентів різних країн і континентів дозволяє стверджувати, що представники країн арабського регіону мають підвищений емоційний стан, високу пізнавальну активність, необмежений рівень комунікації. Близькі до них латиноамериканські студенти, які демонструють швидкий емоційний темп мовлення, пришвидшений темп навчання та високий рівень комунікації. Мешканці африканського континенту вирізняються прихованою емоційністю, невисоким

темпом навчання, але поглибленим вивченням дисциплін і відносно обмеженою комунікацією на початковому етапі. Китайським студентам властивий низький рівень емоційності, повільний темп навчання та низький рівень комунікації на початковому етапі. Представники Південної та Південно-Східної Азії виявляють обмежену емоційність, довготривалий процес засвоєння навчання, етнічну замкнутість та недостатній рівень комунікації. Урахування всіх виявлених нами особливостей дає змогу сформуванню індивідуального підходу до кожного іноземця, який дистанційно оволодіває українською орфоєпією.

Сучасна освітня система діє в межах особистісно орієнтованого підходу до навчання. Особливого значення це набуває, коли мова йде про дистанційне навчання іноземних студентів. Зроблений нами аналіз національних особливостей представників різних регіонів, які вивчають УМІ, дає підстави стверджувати, що в центрі освітньої системи знаходиться особистість студента.

Принципи дистанційного навчання іноземців формуються на базі принципів загальної дидактики, які складаються із власне дидактичних, лінгвістичних та методичних принципів. Крім цього, можна виділити ще кілька груп принципів, які використовуються безпосередньо у процесі дистанційного навчання фонетики УМІ.

Отже, до першої групи ми відносимо принципи, які ураховують інтереси особистості як основного суб'єкта навчання. Це такі принципи: принцип демократизації навчання, принцип індивідуалізації, принцип урахування етнічних особливостей студентів, принцип урахування інтересів і потреб особистості, принцип психологічної обґрунтованості, принцип взаємоповаги й толерантності, принцип культури комунікації, принцип командного підходу до організації діяльності, принцип активного групового навчання, принцип взаємної підтримки й взаємодопомоги, принцип ефективного обміну досвідом, принцип інформаційної й психологічної безпеки, принцип самоосвіти.

До другої групи можемо віднести принципи, які стосуються безпосередньо процесу навчання: це принцип гнучкості

навчального процесу, принцип доцільності застосування тих чи інших інформаційних технологій, принцип відповідності інформаційних технологій моделі дистанційного навчання, принцип інтерактивності, принцип відтворення, принцип мобільності навчання, принцип комбінованого використання різних форм і методів, принцип комплексного застосування засобів мультимедіа, принцип дієвості навчання, принцип інтенсифікації процесу навчання, принцип безперервності навчання, принцип поєднання дистанційних форм навчання з традиційними.

До третьої групи доцільно віднести принципи, які стосуються технічного боку дистанційного навчання: принцип інформаційної безпеки, принцип ідентифікації, принцип захисту особистих відомостей.

Порівняння фонетичних систем мов студентів різних регіонів з українською фонологічною системою сприяє виявленню специфічних ознак українських фонем стосовно цих мов. Це дає можливість визначити подібні та відмінні звуки й спрогнозувати можливі порушення основних диференційних ознак різних мов. Такий підхід до фонемного аналізу рідних мов студентів особливого значення набуває в умовах дистанційного навчання, оскільки дає змогу без додаткових зусиль засвоювати подібні фонemi й зосередити увагу на тих звуках української мови, які є відмінними.

Важливою фонологічною особливістю української мови є те, що вона належить до мов консонантного типу. Значну роль в українській фонологічній системі відіграють приголосні. Це виявляється в кількісних (із 38 фонем 32 приголосні й лише 6 голосних) та якісних характеристиках. Отже, для утворення слів та їхніх форм інформативність приголосних фонем української мови набагато вища від інформативності голосних.

Найважливішою типологічною особливістю української консонантної системи, на відміну від інших, є об'єднання більшості приголосних у два співвідносні ряди: ряд парних твердих і м'яких приголосних і ряд дзвінких і глухих приголосних фонем.

Якщо порівнювати фонетичні системи української мови та мов, які є найбільш властивими для іноземних носіїв різних етнічних груп, що вивчають українську мову на території нашої держави, можна виявити такі розбіжності.

У французькій і англійській мовах, на відміну від української, яскраво виражений вокалізм. Французька мова містить 35 звуків, із них 15 голосних і 20 приголосних. В англійській мові 44 звуки, із них 20 голосних і 24 приголосні. Тому одна й та ж літера в різних позиціях може вимовлятися як кілька різних фонем. Щодо іспанської мови, то 5 букв відносять до голосних звуків і 22 букви позначають приголосні звуки. Крім того, у фонетичних системах кожної з цих мов існують дифтонги та диграфи.

В арабській мові 3 голосні літери (знаки) представляють 6 голосних звуків (довгі й короткі). Система приголосних арабської мови налічує 28 фонем.

Окрім труднощів, які створюються різницею між вимовою й написанням, існують чисто вимовні труднощі, які викликані відмінностями в артикуляції, характері укладу й руху органів мовлення.

Аналіз фонемних опозицій української мови та рідних мов іноземців дає можливість виявити такі ознаки нової для студентів мови, за якими вони зможуть диференціювати схожі звуки рідної та чужої для них мови. Це полегшує процес засвоєння таких фонем. Тоді як виявлення фонемних протиставлень, що зумовлені різною природою фонем або відсутністю певних звуків у рідних мовах іноземців, викликає значні труднощі. Перед викладачем, який працює в умовах дистанційного навчання іноземних студентів стоїть надзвичайно важливе завдання не лише виявити помилки у вимові, а й розробити систему відповідних фонетичних завдань, які б надалі унеможливили виникнення подібних помилок.

Узагальнюючи порівняння фонологічних систем української мови та рідних мов іноземних студентів, можемо виявити такі найбільш специфічні ознаки розбіжностей.

Для арабськомовних студентів.

1. Порушення диференційної ознаки голосних [i] — [e], [e] — [a], [o] — [y].
2. Відсутність фонем [и] і нерозрізнення фонем [и] — [і] — [е].
3. Диференційна помилка за глухістю — дзвінкістю [п] — [б].
4. Відсутність м'якості й нерозрізнення твердих — м'яких приголосних.

5. Порушення вимови українських задньоязикових [г], [к], [х].

6. Нерозрізнення фонем [д] — [дж].

Для носіїв іспанської мови.

1. Порушення диференційних ознак вимови м'яких приголосних перед йотованими [йа], [йе], [йу] та перед [і].

2. Відсутність фонем [и], нерозрізнення фонем [и] — [і] — [е].

3. Нерозрізнення дзвінких зімкнених і щілинних [б] — [в], [д] — [з].

4. Відсутність фонем [ж], [ш]. Сплутування фонем [с] — [с'], [з] — [з'].

5. Порушення диференційної ознаки носових [н] — [н'].

6. Нерозрізнення щілинних і африкат через відсутність африкат.

7. Порушення кількісного складу через вимовляння [e] перед сполученням приголосних на початку слів.

Для студентів з рідною французькою мовою.

1. Відсутність фонем [и], нерозрізнення фонем [и] — [і] — [е].

2. Порушення диференційної ознаки тверді — м'які приголосні. Заміна м'яких приголосних твердими перед [і]. Вимовляння однієї фонемі замість двох українських [л], [л'].

3. Через відсутність задньоязикової щілинної [х] заміна зімкненою фонемою [к].

4. Порушення вимови передньоязикових вібрантів [р], [р'], їхня заміна увулярними.

5. Порушення диференційних ознак через відсутність африкат і заміну їх щілинними.

6. Порушення протиставлення твердих [ж], [ш] через недостатню твердість.

7. Порушення акцентологічних ознак через труднощі засвоєння ритміки слів і словесного наголосу.

Для англомовних носіїв.

1. Відсутність фонем [и], нерозрізнення фонем [и] — [і] — [е].

2. Порушення диференційної ознаки за твердістю — м'якістю через відсутність м'яких приголосних.

3. Вимовляння однієї фонемі замість двох українських [л], [л'].

4. Щілинний характер [р] замість вібрації.

5. Порушення вимови [ц], [ц'], [дз], [дз'] через відсутність африкат і їхня заміна щілинними.

6. Відсутність задньоязикової щілинної [х].

Отже, порівняльний аналіз фонетичних систем різних мов доводить наявність певної кількості схожих за способом формування й вимови звуків. Це позитивно впливає на формування орфоепічних навичок української мови.

Разом з тим значну кількість становлять фонемі, які відсутні в багатьох мовах іноземних студентів ([и], [х], [ц], [ц'], [дз], [дз']). Це приводить до спотворення вимови найбільш складних для них звуків української мови або заміни відсутніх фонем «схожими» фонемами рідної мови. Також значні труднощі становлять порушення диференційних ознак твердості — м'якості, дзвінкості — глухості. Робота над засвоєнням правильної вимови є важливою складовою в процесі дистанційного навчання української мови як іноземної.

Із огляду на зазначене вище, робимо висновок, що дистанційне навчання фонетики української мови на початковому етапі, безумовно, спрямоване на індивідуальний підхід до студентів. Однак воно передбачає можливість комунікації не лише з викладачем, а й співпраці з іншими учасниками процесу навчання. Студенти повинні мати можливість чути вимову тих чи інших фонем не лише з аудіоматеріалів чи з вуст викладача, а й чути інших етнічних представників, порівнювати свою вимову з їхньою вимовою, співпрацювати з ними в процесі пізнавальної й творчої діяльності. Система контролю засвоєння знань і навичок повинна бути систематичною й мати зворотній зв'язок.

Одночасно постає необхідність визначення навчального програмного мінімуму з фонетики. Фонетичний мінімум повинен охоплювати основні протиставлення фонологічної системи мови, яка вивчається, тобто, фонологічний мінімум «повинен дозволяти носіям іноземної мови усвідомити особливості мови, яка вивчається, як окремий випадок загальних закономірностей організації фонетичної системи нарівні з рідною мовою, повинен бути орієнтований на навчання» [4, с. 29].

Фонетичний мінімум для дистанційного навчання іноземних студентів повинен вміщувати такі звукові одиниці та фонетичні правила звукової організації української мови на артикуляційно-акустичному рівні:

- 1) систему голосних і приголосних фонем української мови;
- 2) систему голосних і приголосних звуків, які реалізують фонеми української мови;
- 3) систему корелятивів диференційних ознак фонем (співвідносних звуків);
- 4) основні позиційно-комбінаторні правила звукової будови української мови.

Такий обсяг забезпечує викладача фонетичним матеріалом, необхідним і достатнім для створення методичної моделі навчання вимови студентів певної національності. У межах цього мінімуму студенти на початковому етапі навчання повинні оволодіти незначною кількістю теоретичних знань, оскільки відомо, що наявність хоча б мінімальних загальнофонетичних уявлень сприяє свідомому оволодінню іноземною вимовою. Відповідно до визначеного фонетичного мінімуму та умов дистанційного навчання, пропонуються такі параметри необхідної суми знань:

- 1) знання про фонетичну систему української мови;
- 2) знання моторної програми для кожного українського звуку;
- 3) опорні моменти артикуляції українських звуків;
- 4) фонемні, звукові та буквені відповідності, знаки транскрипції;
- 5) національні й індивідуальні труднощі вимови.

Організований таким чином фонетичний матеріал створює надійну основу для його ефективного засвоєння.

Ураховуючи те, що навчання фонетики відбувається у тісному зв'язку з комунікативним процесом навчання і є його складовою частиною, дистанційне навчання УМІ, зокрема фонетики, на початковому етапі має відповідати певним параметрам.

- Навчання вимови, тобто фонетично правильного оформлення мовлення, передбачає наявність певної мовленнєвої задачі для студента (формування орфоепічних навичок з метою використання їх у мовленні).
- Послідовність уведення фонетичного матеріалу і його тренування залежить від урахування рідної мови студента та підручника УМІ, на базі якого проходять основні заняття. Мета орфоепічної роботи на певному етапі — полегшення засвоєння необхідної лексики та граматики, запобігання фонемних помилок. Важливо, щоб відбір фонетичного матеріалу відповідав процесові комунікації на цьому етапі.
- Процес комунікації має відповідати потребам й інтересам студента, бути ситуативним, предметним, базуватися на мовленнєвих моделях, які містять необхідний фонетичний матеріал.
- Зацікавленість до навчання повинна підтримуватися новизною змісту й форм матеріалу, нешаблонною організацією навчального процесу й різноманітними прийомами роботи.
- Мовленнєва поведінка студентів повинна мати творчий характер і формуватися як у монологіях, так і в діалогічному мовленні.

Аналіз існуючих програм з вивчення мови (російської, англійської, української), які створені для дистанційного навчання, дає підстави зробити висновок, що всі вони розрізняються лише способом презентації навчального матеріалу. Умовно їх можна віднести до двох видів: традиційні програми, в основі яких лежить підручник чи навчальний посібник, та ігрові — програми з використанням елементів ігор, де комп'ютер

виступає партнером студента, другим гравцем чи суперником. В умовах дистанційного навчання іноземних студентів освоїти курс фонетики самостійно, без участі викладача, практично неможливо, тому на початковому етапі присутність викладача (як мінімум, на екрані монітора) необхідна. Принцип роботи, коли в навчальному процесі поєднуються друковані й електронні посібники, розміщені в мережі Інтернет, вважається надзвичайно ефективним. Але форма роботи, коли студентам пропонують просто прослухати й повторити фонетичний матеріал без контролю з боку викладача, має дуже низьку ефективність і з методичної точки зору невиправдана.

Розробка національно орієнтованого курсу дистанційної підтримки навчання української фонетики виконуватиме функцію доповнення до традиційних форм навчання і виступатиме заміною лінгафонного кабінету та занять з музичної фонетики.

Отже, для дистанційного навчання фонетики української мови на початковому етапі необхідне певне дидактичне забезпечення: друкований підручник, який вважається основним на заняттях; мережеві навчальні матеріали у формі електронного супроводжувального курсу, які розміщені в Інтернеті й призначені для додаткових самостійних занять; методичні рекомендації з організації самостійної роботи іноземних студентів з використанням дистанційних матеріалів супроводжуючого курсу української фонетики.

Роботу над постановкою будь-якої фонемі української мови слід починати з формування фонематичного слуху, тобто, перш за все, необхідно навчити іноземців розрізняти звуки на слух. Формування артикуляційних відповідників, які властиві фонологічній системі української мови, відбувається в іноземних студентів на базі вже сформованих фонетичних навичок рідної мови чи раніше вивченої. В цьому, власне, і знаходиться суть механізму фонетичної інтерференції, яка приводить до появи порушень у вимові іноземців, особливо на початковому етапі навчання. Найбільше такі порушення виявляються в усному мовленні. Важко припустити, що людина, яка допускає грубі фонетичні помилки при відтворенні фонем, не допускає їх при сприйнятті. Хоча не

виключена така ситуація, коли адекватне сприйняття не може збігатися з реалізацією моторної програми, тому що мовець ще не вміє чи не знає, як правильно артикулювати.

Формування, удосконалення та коригування навичок сприйняття й відтворення фонем української мови із кількох етапів: презентація звуків, імітація, відтворення, запам'ятовування, генералізація та комбінування.

Презентація — це попереднє прослуховування фонетичного матеріалу, який належить відпрацювати, з наступним поясненням артикуляції звуків і компонентів, які складають інтонаційні й ритмічні структури. Під час попереднього прослуховування формується слуховий образ пред'явленого матеріалу, долаються можливі перешкоди, увага концентрується на якості фонемі, що відпрацьовується, на можливості перенести навички з рідної мови в українську.

Коли якість попередньої вимови досягає належного рівня, починається другий етап — імітація, тобто швидке відтворення еталонного звучання фонемі. Практично, це продовження процесу свідомої презентації матеріалу.

Третій етап — відтерміноване відтворення, тобто відтворення фонемі без опори на еталонний звук. Фактично, це відновлення фонемі в пам'яті, її коригування.

Четвертий етап — запам'ятовування, багаторазове повторення матеріалу, який відпрацьовується, доведення навички до еталонного звучання шляхом виконання тренувальних вправ. На цьому етапі відбувається закріплення зв'язку між звуковими сигналами й комплексом артикуляційних рухів, матеріал мимовільно запам'ятовується й активно засвоюється.

П'ятий етап — генералізація, тобто узагальнення сформованих акустико-артикуляційних уявлень і зіставлення їх із попередньо здобутими навичками.

І шостий етап — комбінування новий і вже вивчених елементів, їхнє взаємне підкріплення. Це найвищий рівень формування навички, закріплення вивченого матеріалу, перевірка міцності засвоєння орфоепічних навичок, їхньої стійкості у поєднанні з раніше засвоєним матеріалом.

Ураховуючи практичний досвід, кожен інтерактивний онлайн-урок УМІ з фонетики повинен відповідати певному уроку з підручника й допомагати долати труднощі, які можуть з'явитися під час роботи з лексичним і граматичним матеріалом уроку. Основний методичний принцип — це рух від простого до складного. Його мета — надати додаткову можливість працювати над вимовою, сформувати у студентів уміння самостійно контролювати правильність артикуляції тієї чи іншої фонемі, розвивати фонематичний слух, довести до автоматизації вимовні навички, удосконалювати техніку читання й сприйняття мовлення, подальшого удосконалення орфоепічних умінь. Кожен урок потрібно починати з фонетичної зарядки й включати роботу зі звуками, ритмікою, інтонацією, наголосом. Зміст уроків має складатися із різноманітних вправ, спрямованих на постановку й корекцію звуків, важких для студентів певної національності, із вправ на диференціацію ознак за твердістю — м'якістю, глухістю — дзвінкістю. Окремо потрібно відпрацьовувати ритміку слів. Для цього використовуються одно-й двоскладові слова і слова, які мають постійний та рухомий наголос. Значна частина вправ має відводитися роботі над інтонацією. Навчання інтонації відпрацьовується на невеликих монологічних і діалогічних текстах. Контроль засвоєного матеріалу може проводитися у формі фонетичних диктантів, які дають можливість перевірити сформованість орфоепічних навичок та навичок з аудіювання. Завдання до вправ повинні бути оформлені графічно й дублюватися голосовим супроводом. Перш ніж виконати завдання, рекомендується кілька разів уважно прослухати диктора, щоб сформувати чіткий образ звука, слова, речення. Лише після цього слід відпрацьовувати звуковий матеріал. Цікавими вдалими елементами уроку, які допомагають краще засвоїти фонетику, можуть бути прислів'я, приказки, вірші й пісні.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що на сьогоднішній день в мережі Інтернет дуже мала кількість спеціальних інтерактивних програми з УМІ, зокрема програми з фонетики зовсім відсутні. Основну кількість електронних посібників становлять

лексико-граматичні тренажери, спрямовані на активізацію мовленнєвих умінь студентів, розширення їхнього лексичного запасу. Електронні ресурси, які мають на меті навчання української вимови, на жаль, не представлені.

Ті навчальні ресурси з УМІ, які наявні в мережі Інтернет, не передбачають зворотного зв'язку з викладачем, а розраховані лише на самостійну роботу студентів, без перевірки виконання завдань з боку викладача. Функція контролю, яку виконує комп'ютер, фактично відсутня для перевірки правильної вимови, тому під час дистанційного навчання обов'язковою умовою є постійний контакт з викладачем.

Одна з найважливіших причин відсутності електронного забезпечення методики УМІ полягає в тому, що не вистачає кваліфікованих авторів-методистів, які володіють комп'ютерними технологіями й здатні створювати на їхній основі підручники й посібники нового покоління. Більшість посібників, які пред'явлені в Інтернеті, не відповідають сучасним методикам навчання УМІ й мають тренувальний характер. Багато можливостей засобів інформаційних технологій залишаються нереалізованими. Недостатня кількість фонетичних вправ, розрахованих на національно орієнтовані курси, відсутнє використання музичних творів для постановки й коригування звуків, недосконалий дизайн. А найбільший недолік — слабка інтерактивність.

Отже, одним із критеріїв успішного і якісного дистанційного навчання фонетики української мови на початковому етапі є розробка нових спеціальних засобів навчання, які базуються на сучасних інформаційних технологіях. Це мультимедійні комп'ютерні навчальні програми, електронні підручники, web-додатки до друкованих підручників, інформаційно-довідкові бази мережі Інтернет, інтерактивні національно орієнтовані курси з фонетики та НОКДН.

Література

1. Виноградова Е. Н., Клобукова Л. П. В поисках золотой середины: дистанционное обучение онлайн и офлайн. // Вестник РУДН. Серия: Вопросы образования: языки и специальность. Vol. 15. No. 2. С. 195–209.

2. Азимов Э. Г. Массовые открытые он-лайн курсы: проблемы создания и использования в обучении РКИ // Проблемы преподавания филологических дисциплин иностранным учащимся: Материалы IV международной научно-методической конференции. Воронеж: Научная книга. 2016. С. 10–13.

3. Василенко Н. В. Формування орфоепічних умінь і навичок з української мови в арабськомовних студентів: дис...канд. пед. наук:13.00.02 — Київ, 2008. — 249 с.

4. Галеева М. М. Методика обучения русскому произношению: фонетический практикум для преподавателей русского языка как иностранного / М. М. Галеева, И. В. Соколова. — М.: УДН, 1974. — 89 с.